

Poistenie právnej ochrany v rozsudku Súdneho dvora EZVO

Dominik Baco, Národná banka Slovenska

Poistenie právnej ochrany je produktom, ktorý sa na Slovensku začal poskytovať koncom 90. rokov. Tento produkt v západnej Európe pôvodne vznikol v súvislosti s rozvojom motorizmu a najmä v tomto segmente bol uvedený produkt medzi slovenskými klientmi aj známy. Ešte v rámci niekdajšieho Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS), predchodcu dnešnej Európskej únie, sa však ukázalo, že poisťovňa sa pri tomto produkte môže ľahko dostať do konfliktu záujmov, ak súčasne poskytuje aj iný poisťný produkt. Inými slovami, poisťovňa nebude motivovaná poskytnúť najlepšiu právnu ochranu, ak by v dôsledku poskytnutej ochrany mala poskytnúť poisťné plnenie (alebo poskytnúť vyššie poisťné plnenie) z iného poisťného produktu.

1 Ustanovenia niekdajšej smernice 87/344/EHS sa medzičasom bez väčších zmien stali súčasťou smernice 2009/138/ES (Solvency II), a to v článkoch 199 až 205.

2 Z odôvodnenia smernice 87/344/EHS vyplýva, že úplné organizačné oddelenie (tzv. povinná špecializácia poisťovne) bolo už predtým zakotvené vo vtedajšej Nemeckej spolkovej republike. Európska legislatíva však považovala za dostatočnú záruku pred konfliktmi záujmov aj manažérske oddelenie, a najmä spomínané poskytovanie právnej ochrany externými právnikmi. Pozri: <https://eur-lex.europa.eu>.

3 Bolo otáznne, či má podľa smernice právo na slobodný výber externého právniku skutočne každý klient. Takto formulované právo dokonca zaskočilo aj Európsku komisiu, ktorá ešte v prvom prejednávanej prípadе vo veci poistenia právnej ochrany argumentovala v prospech reštriktívneho výkladu. Pozri bod 30 a nasl. rozsudku vo veci C-199/08 Eschig, dostupného na <https://curia.europa.eu/>.

4 Tento princíp sa prvýkrát objavil v bode 33 rozsudku vo veci C-293/10 Stark dostupnom na <https://curia.europa.eu/>.

5 Judikatúra oboch súdov sa pritom zvyčajne nasleduje: to znamená, že Súdny dvor EZVO vo svojich rozhodnutiach vychádza z predchádzajúcich rozhodnutí Súdneho dvora EÚ a opačne. Keďže však pod Súdny dvor EZVO spadajú len jurisdikcie troch štátov (okrem Lichtenštajnska ide ešte o Nórsko a Island), rozhodovacia činnosť Súdneho dvora EZVO zďaleka nie je taká robustná ako rozhodnutia Súdneho dvora EÚ, pod ktorý spadá 28 štátov.

6 Stanovisko za Slovenskú republiku pripravené Národnou bankou Slovenska je zhrnuté v bodoch 40 a 41 správy súdca spravodajcu k prípadu vo veci E-21/16 Nobile, dostupnej na <http://www.eftacourt.int>.

7 Bod 49 rozsudku Súdneho dvora EZVO vo veci E-21/16 Nobile, dostupného na <http://www.eftacourt.int>.

SMERNICA O POISTENÍ PRÁVNEJ OCHRANY A JEJ VÝKLAD

V rámci EHS bola v roku 1987 prijatá smernica (87/344/EHS)¹, ktorá uvedený možný konflikt záujmov vyriešila tromi spôsobmi: 1. úplným organizačným alebo 2. aspoň manažérskym a personálnym oddelením poskytovania právnej ochrany od poskytovania iných poisťných produktov, alebo 3. poskytovaním právnej ochrany prostredníctvom slobodne vybraného externého právniku (advokáta).² Smernica však súčasne posilnila postavenie klienta tak, že právo na slobodný výber externého právniku má klient vždy, ak ide o zastupovanie v súdnom či správnom konaní, alebo ak klient nesúhlasí s postupom, ktorý navrhol interný právnik.³

Dá sa teda povedať, že aj keď poisťovňa organizačne či aspoň manažérsky a personálne zabezpečí oddelenie poskytovania právnej ochrany od iných poisťných produktov, právo klienta na slobodný výber externého právniku aj tak zostáva pomerne široké. Súdny dvor Európskej únie v jednom zo svojich ďalších rozhodnutí aspoň špecifikoval, že slobodný výber externého právniku nezahŕňa slobodný výber „akéhokoľvek“ externého právniku a teda, že jeho odmena, hradená z poisťného plnenia, by mala priamoúmerne zodpovedať výške poisťného.⁴

LICHTENŠTAJNSKÝ PRÍPAD

V poslednom spore o interpretáciu smernice sa lichtenštajnský občan Pascal Nobile nedohodol so švajčiarskou poisťovňou právnej ochrany pôsobiacej aj v Lichtenštajnsku. V pôvodnom spore išlo o vrátenie časti nájomného medzi p. Nobilem a majiteľkou nehnuteľnosti, v ktorej p. Nobile býval ako nájomník. Poisťovňa so svojimi internými právnikmi otáľala so žalobou proti majiteľke nehnuteľnosti a prípad chcela riešiť mimosúdne. Pán Nobile sa však medzičasom obrátil na externého právniku, ktorý pripravil žalobu. Poisťovňa nechcela externému právnikovi uhradiť jeho odmenu a dokonca konanie klienta považovala za porušenie poisťnej zmluvy, v dôsledku čoho mala

poisťná zmluva aj zaniknúť. Spor sa tak dostal až pred lichtenštajnský vyšší súd.

Lichtenštajnsko síce nie je členským štátom EÚ, je však zmluvným štátom dohody o Európskom hospodárskom priestore. O interpretácii smernice zo sporu majúceho pôvod v Lichtenštajnsku tak nerozhoduje Súdny dvor Európskej únie, ale Súdny dvor Európskeho združenia voľného obchodu (po anglicky EFTA Court), ktorý taktiež sídli v Luxemburgu.⁵

Podobne ako k prípadom pred Súdnym dvorom EÚ, aj k prípadom pred Súdnym dvorom EZVO sa môžu vyjadriť aj členské štáty Európskej únie. Keďže v Slovenskej republike vykonáva dohľad nad poisťovníctvom Národná banka Slovenska, možnosť pripraviť stanovisko za Slovenskú republiku dostala práve NBS. Po oboznámení sa s doterajšími rozhodnutiami Súdneho dvora EÚ dospela NBS k tomu, že p. Nobile mal právo na slobodný výber externého právniku.⁶ Súdny dvor EZVO napokon tiež rozhodol v prospech p. Nobileho. Vo svojom rozsudku sa riadil úvahami, ktoré naďalej otvárajú cestu širokej interpretácii práva na slobodný výber externého právniku, limitovaného výškou poisťného plnenia, ktoré je zase limitované výškou poisťného.⁷ Otázkou zostávalo nanajvýš to, či p. Nobile toto právo mal preto, lebo žalobou, ktorú namiesto poisťovne pripravil jeho advokát, sa začína súdne konanie (v rámci ktorého mu smernica zaručuje slobodný výber advokáta), alebo preto, lebo poisťovňa nesúhlasila s riešením jeho prípadu súdnou cestou. Súdny dvor si vybral prvú možnosť, už len preto, lebo takto sformuloval predbežnú otázku lichtenštajnský vyšší súd.

Na záver, na základe uvedeného sme toho názoru, že aj v slovenskej legislatíve, alebo podrobnejšie aspoň v poisťných podmienkach, by sa mohol viac akcentovať sprievodný fenomén široko interpretovaného práva na slobodný výber externého právniku: **konkrétne, že výber externého právniku je limitovaný výškou jeho odmeny hradenej z poisťného plnenia (čo priamoúmerne zodpovedá výške poisťného).**